

BROEDVOGELINVENTARISATIE VAN HET TERREIN ROND DE RIOOLZUIVERING AMSTERDAM-NOORD IN 1988 EN 1989

Marcel Tonkes

In 1988 en 1989 heb ik het terrein rond de rioolwateringzuivering Noord voor de derde, respectievelijk vierde maal geïnventariseerd op de aanwezige broedvogels. De resultaten van de eerste en tweede keer, alsmede een uitgebreide beschrijving van het gebied, werden reeds eerder in de Gierwaluw gepubliceerd (jrg 24 en 26).

De inventarisatie is in eerste instantie opgezet om de eventuele veranderingen in de vogelstand die het gevolg kunnen zijn van de aanleg van de Ringweg Noord te kunnen bepalen: de Ringweg Noord zal in september 1990 volledig in gebruik worden genomen. Om deze eventuele gevolgen te kunnen bepalen is het nodig dat alle overige situaties in en om het terrein gelijk blijven. Dit laatste is helaas niet meer het geval. In het verslag van de tweede inventarisatie heb ik al verschillende veranderingen vermeld. De afgelopen twee jaar zijn er, in en om het terrein, weer veel ingrijpende veranderingen geweest:

- vóór de aanvang van het broedseizoen 1988 zijn alle oude vlieren en de volledige onderbegroeiing van hoog opschietende ruigtekruiden bij de dijk van het voormalige crossterrein verwijderd. Dit is gebeurd als voorbereiding op de verdere egalisering van dit voormalige crossterrein én de daaropvolgende aanleg van een "oefenrange" voor de golfsport;
- net na het broedseizoen 1988 is het tracé van de E10 (Amsterdam richting Broek in Waterland/Purmerend) gedeeltelijk verlegd. Het oude dijklichaam is achtergebleven en de nieuwe weg ligt nu op circa 50 – 100 meter van het voormalige tracé;
- in december 1988 is een deel van de ringweg in gebruik genomen, waardoor vlak langs het terrein (zuid-zijde) weer autoverkeer te vinden is;
- in december 1988 zijn er in het terrein dunningen uitgevoerd door de dienst Groenvoorzieningen. Hierbij is in het grootste deel van het terrein 20 tot 40% van de struiken gedund;
- tijdens het broedseizoen 1989 zijn er verdere werkzaamheden uitgevoerd om de oefenrange van de golfbaan af te maken. Eén van de gevolgen was dat het plasje aan de NO-zijde van het inventarisatiegebied, op een klein rietveldje na, volledig verdween. De oefenrange en de golfbaan werden uiteindelijk in augustus 1989 officieel in gebruik genomen.

Beide keren werd er weer geïnventariseerd volgens de uitgebreide territoriumkartering (Hustings et al, 1985). In 1988 werden 11 bezoeken in de periode van 13 maart t/m 26 juni aan het gebied gebracht en in 1989 13 bezoeken in de periode van 12 maart t/m 25 juni.

Resultaten:

	1988	1989		1988	1989
Dodaars	–	–	Heggenus	3	5–6
Wilde Eend	11	13–15	Bourietzanger	–	1
Slobeend	1	–	Kleine Karekiet	3	3–4
Kuifeend	2	5	Spotvogel	–	–
Tafeleend	2	1	Grasmus	1	1
Bergeend	1	1	Tuinfluitter	7	10–12
Fazant	6–7	5–6	Zwartkop	7	5–8
Waterhoen	3	3–5	Tjiftjaf	2	3
Meerkoet	1–2	2–3	Fitis	10	10
Scholekster	1	1–2	Mereel	14–16	17–21
Bontbekplevier	1	–	Zanglijster	–	0–1
Tureluur	–	0–1	Pimpelmees	1–3	1–2
Holenduif	–	–	Koolmees	10–11	11
Houtduif	14–19	6–8	Staatmees	–	–
Koekoek	1–2	1–2	Ringmus	4–5	10?
Grote Bonte Specht	1	–	Vink	–	–
Witte Kwikstaart	3–4	2–3	Greenling	0–3	0–2
Spreeuw	–	–	Putter	0–1	–
Ekster	4–6	3–4	Kneu	–	0–1
Winterkoning	10–11	13			

Discussie:

Als gevolg van de werkzaamheden voor de aanleg van de oefenrange is er niet alleen veel verstoring geweest, maar, wat veel erger is, er is ook veel leefgebied verdwenen. Het directe gevolg hiervan is dat de Dodaars, de Bosrietzanger en de Kneu niet of nauwelijks meer aanwezig zijn als broedvogel. Verder zijn, vooral door de vernietiging van het plasje, de Lepelaar en de Wintertaling als niet-broedvogels uit het gebied verdwenen.

Het is intussen ook duidelijk dat het door de vele veranderingen vrijwel onmogelijk wordt om eventuele veranderingen in de vogelstand in verband te brengen met het, toekomstige, verkeer op de Ringweg Noord. Niettemin zal ik nog tot (en met) 1992 doorgaan met inventariseren om toch nog een eventuele tendens te kunnen achterhalen.

Verwijzingen:

Hustings, M.F.H., Kwak, R.G.M. e.a., 1985

Vogelinventarisatie, Pudoc Wageningen

Tonkes, M. 1986

Verlag van een broedvogelinventarisatie van het terrein om de Rioolzuivering Amsterdam-Noord. De Gierzwaluw 24 (1986) p 80-83

Tonkes, M. 1988

Broedvogelinventarisatie van het terrein om de Rioolzuivering Amsterdam-Noord 1987. De Gierzwaluw 26 (1988) p 41-42

Marcel Tonkes
Jac.P.Thijssseplein 40
1031 TS Amsterdam
tel. 020-343910

Zeldzaamheid op Frankendaal

Het onvolprezen Frankendaal heeft deze herfst een voor ons land zeldzame en moeilijk waarneembare vogel geherbergd. Het gaat om een *kwak*, die van de tweede week van oktober af zijn kostje vond tussen de eenden en reigers. De kwak is een kleine reigerachtige moerasvogel. Overdag houdt hij zich meestal schuil in wilgenhout of oeverbegroeiing. Zijn wetenschappelijke naam *Nycticorax* duidt op "nachtleven", een woord dat al omstreeks 350 jaar voor onze jaar-

telling door de Griekse wijsgeer Aristoteles werd gebruikt. In het Middellandse-zeegebied treft men de kwak dan ook vaker aan; bij ons bijna alleen in de Biesbosch. Of, zoals in dit bijzondere geval, als tijdelijke gast in het hart van ons stadsdeel, zolang dat nog groen blijft... Overigens: ook de in ons land bijna uitgeroeide, schitterend gekleurde ijsvogel is weer op Frankendaal waargenomen. Tegelijkertijd stonden er nog pollens dotterbloemen voor de tweede keer dit jaar in bloei. GvS

Willem van der Waal

DE KWAK VLIEGT UIT

Mijn eerder uitgesproken verwachting is dan toch uitgekomen: de in Artis rondhuppelende Kwakken hebben hun vleugelspijeren nu zo ver ontwikkeld dat zij regelmatig op de wicken gaan (v.d.Waal, 1989). Leven wij ons in in de gedachtenwereld van een Kwak.

Je vliegt al een tijdje rond in of vlakbij de dierentuin. Is dat nou alles? Gore grachten en woningen. Geen aantrekkelijke omgeving voor de rest van je leven. Een keertje verder vliegen dan maar. En daar is plots het dorpje Sloten, onder en soms in de rook van Amsterdam. Dan verschijnt er opeens een mens die naar je kijkt. Een DBA-Mens. Dat betekent dat er in korte tijd een leger aan telescopen, kijkers en fototoestellen op je gericht wordt. Enthousiast klinkt het: "Hij is ongeringd, hij kan goed vliegen, dus is hij wild!" Aan de andere kant zijn er ook wel wat mensen die fluisteren dat je wel erg tam bent. Logisch, ieder mens kan zich plotseling ontpoppen als je oppasser die vis komt strooien.

Maar dat gebeurt niet, dus de Kwak vliegt maar weer terug naar Artis. Daar hebben de oppassers hun vanaf eind augustus 1989 regelmatig gehouden Kwakken-tellingen moeten afsluiten met een negatief saldo van één. Er mist een Kwak van de eerste lichting die destijds zonder ring werd gelost.

Nog gedurende de eerste helft van september zijn de Kwakken weer allemaal present, alle zeven. Het is duidelijk, het exemplaar van Sloten was het ontbrekende zevende exemplaar (willen al die vogelaars deze ontbrekende *tek* weer even van hun levens- en/of jaarlijktje halen?)

Maar dan besluit de reislustige Kwak nóg eens wat te gaan buurten. Dit keer naar het oosten. De vogel komt terecht bij Frankendaal. Een voormalig buiten in Amsterdam-oost. Net als in Sloten komen hier veel mensen, maar een belangrijk voordeel is dat er hier wél wordt gevoerd. Brood voor de eenden. Onze Kwak profiteert daarvan. Hij wekt het medelijden op van de vele Amsterdammers